

Workshop om miljöutredning

251024

Miljöledning i staten

Lotta Lagerberg och
Jannica Häggbom

Upplägg och tider

9.00 Välkommen - Lotta Lagerberg

9.05 Inledning: Förordning och vägledning om miljöutredning
- Jannica Häggbom

9.20 Exempel 1 Naturvårdsverket - Emma Fryksmark

9.35 Gruppdiskussion 1 (se separat pdf)

10.00 Paus 10 min

10.10 Exempel 2 Försäkringskassan (se separat pdf)
- Maria Hermansson och Ann Rämme Strömberg

10.25 Gruppdiskussion 2 (se separat pdf)

10.50 Avslutning och kommande händelser.

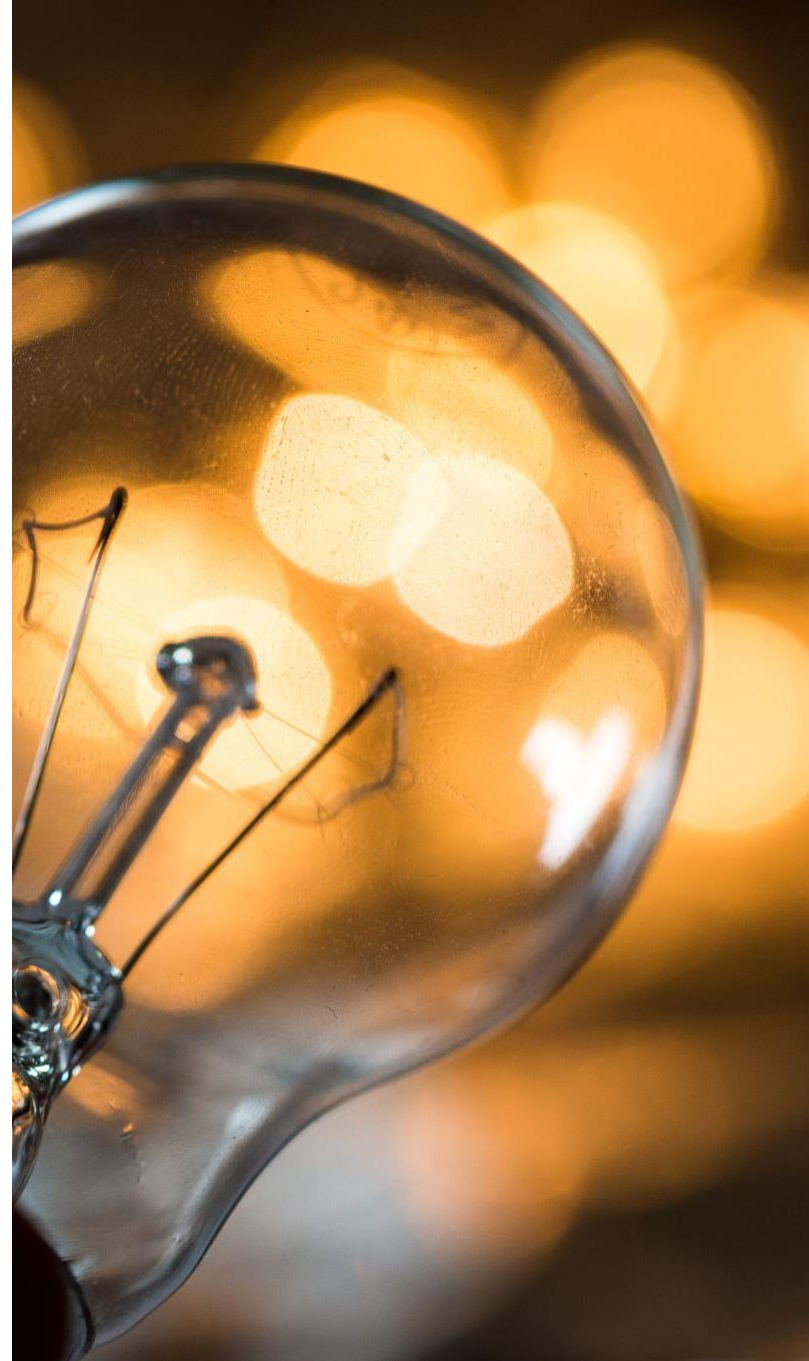
10.57 Utvärdering

11.00 Slut

Syfte

Syfte med workshopen är att vi ska få möjlighet att prata och diskutera med varandra från olika myndigheter för att lära oss av varandra och utbyta erfarenheter, tips, metoder och annat relevant.

Den bästa kunskapen och kompetensen finns inom denna grupp och våra myndigheter.

Inledning

Miljöutredning

-

förordningskrav och vägledning

Naturvårdsverket
Jannica Häggbom

Inledning

- Paragrafer i förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter med koppling till miljöutredningen.
- Vägledning – några axplock (utifrån vägledningsrapport)
- Stort tolkningsutrymme – utgå från era uppdrag och förutsättningar etc.
- Samlad kunskap och erfarenhet finns hos bland er (186 myndigheter)
- Ta med tankar och idéer från denna presentation till gruppdiskussionerna.

Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter

Miljöutredning

4 § Miljöledningssystemet ska innebära att den miljöpåverkan som verksamhetens interna och externa verksamhet kan ge upphov till är utredd (miljöutredning). Miljöutredningen ska hållas aktuell genom att den ses över och uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamhet en eller minst vart femte år. Utredningen ska innehålla uppgifter om de miljökrav i lag och annan författning som rör verksamheten.

5 § Miljöutredningen ska ligga till grund för miljöledningssystemets inriktning och utformning.

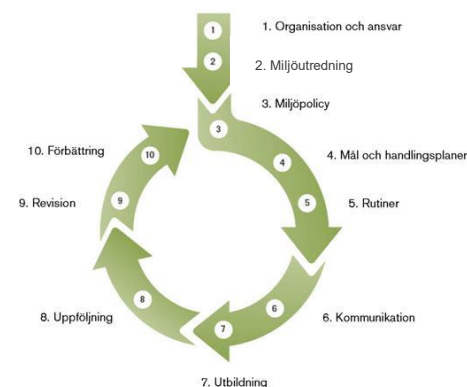
- **All verksamhet omfattas – ingen avgränsning** av ex. orter, direkt/indirekt, internt/externt (stöd av omvärlds- och intressentanalys). Bred utredning – men fokus där miljöpåverkan bedöms finnas.
- **För process/verksamhet rekommenderas att följande beskrivs:**
 - Omvärlds- och intressentanalys
 - Analys av miljöpåverkan i verksamhetsprocessen
 - Efterlevnad av författningar och andra krav
 - Risker och möjligheter
 - Sammanfattning och värdering av miljöpåverkan
- **Miljöpåverkan utifrån ett livscykelperspektiv** – tänk miljöpåverkan i varje huvudsteg från start till slut utifrån myndighetens rådighet.

Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter

Forts. 4 § Miljöutredning

- **Egen laglista (stöd av intressentanalysen)** - författningar och andra krav (t.ex. avtal och överenskommelser) som är gällande på miljöområdet och hur dessa regler tillämpas och efterföljs inom myndigheten. Lära av varandra.
- **Använd er etablerade riskmodell.** Risker för aktiviteter som har miljöpåverkan, risker med att författningar och andra krav inte följs och risken för att de interna miljömålen inte nås.
- **Värderingsmodell** – metod och kriterier dokumenteras (transparent). Betydande miljöpåverkan - relativt begrepp.
- **Verksamhet med störst/betydande miljöpåverkan hanteras vidare** (mål och åtgärder), annan verksamhet kan följas för att se utvecklingen.
- **Uppdatera vid större verksamhetsförändringar och minst vart femte år.**

Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter

Miljöutredning

6 § Om myndigheten har ett förenklat miljöledningssystem men miljöutredningen visar att verksamheten kan ge upphov till betydande indirekt miljöpåverkan, ska miljöledningssystemet omfatta denna indirekta miljöpåverkan.

Miljöpolicy och miljömål

7 § Miljöledningssystemet ska innebära att myndigheten har en miljöpolicy och fastställda miljömål för verksamheten...

Verktyg för miljöanpassningen

14 § genom information och utbildning fortlöpande utvecklar personalens kompetens och medvetenhet om miljöhänsyn i det egna arbetet.

- **Även de som har rätt att ha ett förenklat miljöledningssystem ska utreda verksamhetens indirekta miljöpåverkan. Om den är betydande ska den ingå i miljöledningssystemet**
- **Miljöutredningen ligger till grund för miljöpolicy och miljömål** – viljeinriktning till stöd i miljöarbetet. Policyn bör vara anpassad till myndighetens uppdrag så att det går att utläsa vilken myndighet och verksamhet som policyn gäller för och därmed vilken typ av miljöpåverkan verksamheten kan ge upphov till.
- **Arbetet med miljöutredningen är ett tillfälle att engagera och höja kompetensen i miljöfrågor inom myndigheten.**

Vägledning om miljöledning i staten

<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljomal-och-miljoledning/miljoledning-i-staten/>

Naturvårdsverkets och andra myndigheters vägledning.

[Vägledning miljöledning i staten ISBN 978-91-620-6768-7](#)

- Beskriver vilka krav som ställs på ett miljöledningssystem enligt miljöledningsförordningen och hur de kan införas i praktiken.
- Kraven enligt förordningen beskrivs som ska-krav, och när "bör" används i vägledningen, så motsvarar det en tolkning av ISO 14001 och "best practice".
- Ger en samlad bild av miljöledningssystemets ingående delar och hur det kan integreras i myndighetens verksamhet.
- **De inledande kapitlen 3 – 5** i rapporten handlar om miljöledningssystem inom staten, miljöledningssystemets syfte och ingående delar samt integrering av miljöledningsarbetet i myndighetens verksamhet.
- **I kapitel 6 – 9** beskrivs huvudstegen för:
 - indirekt miljöpåverkan,
 - tjänsteresor och transporter,
 - energianvändning
 - miljökrav i upphandling
- **Avslutningsvis** ett avsnitt om uppföljning och redovisning av miljöledningsarbetet.

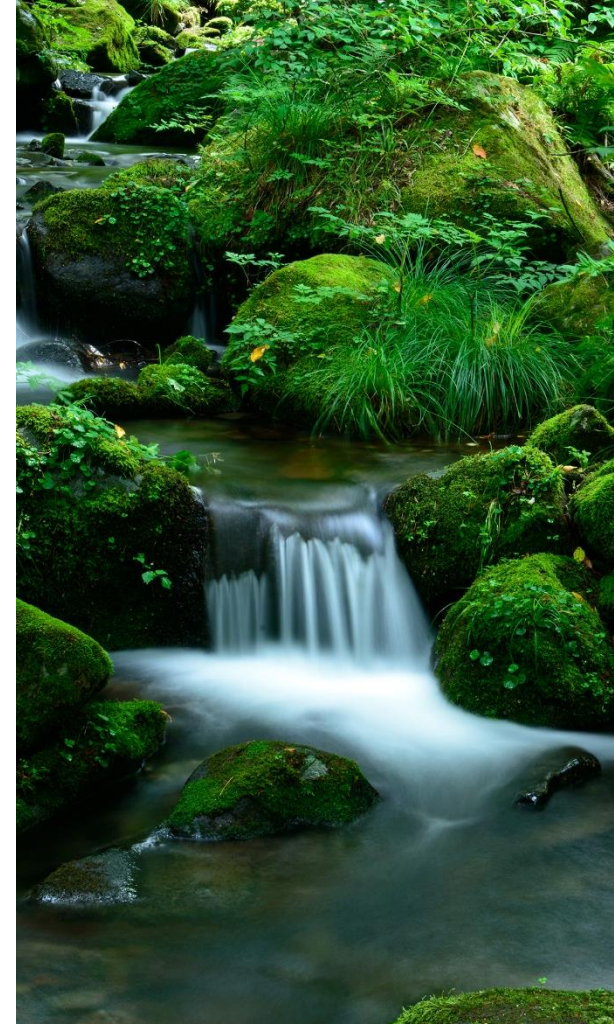
Exempel 1

Hur en myndighet tagit fram sin miljöutredning

Naturvårdsverket
Emma Fryksmark

Miljöutredning: Naturvårdsverket

- Omfattning och laglista
- Miljöaspekter
- Värderingsmodell
- Betydande miljöpåverkan
- Intressentanalys och omvärldsbevakning
- Livscykelperspektiv
- Risker och möjligheter
- Handlingsplan

Omfattning och laglista

Arbetsgrupp: miljösamordnare, inköp, lokalansvarig, travel manager, verksamhetsutvecklare

Avgränsning och omfattning

- Utgå från instruktion och regleringsbrev
- Miljölagstiftning som berör myndigheten
- Andra lagar, förordningar och föreskrifter
- Jurist, riskansvarig
- Prenumerationstjänst för miljölagstiftning

Frivilliga krav

- Ingångna avtal och överenskommelser
- Nationella och internationella standarder inom specifika områden

Miljöpåverkan som aktiviteter kan orsaka: identifiering

- a) utsläpp till luft;
- b) utsläpp till vatten;
- c) utsläpp till mark;
- d) användning av råmaterial och naturresurser;
- e) energianvändning;
- f) energiutstrålning (t.ex. värme, strålning, vibration (buller), ljus);
- g) generering av avfall och/eller biprodukter;
- h) användning av utrymme.

Exempel på miljöaspekter (aktiviteter), direkt miljöpåverkan

Miljöaspekt	Miljöfarlighet	Kvantitet	Miljöpåverkan	Betydande miljöpåverkan
Flyg	4	3	12	x
Bil	3	2	6	
Tåg	1	3	3	
El- och energianvändning, kontorsverksamheten	1	2	2	
El- och energianvändning, fastigheterna	3	4	12	x
Vattenförsörjning och vattenförbrukning, kontorsverksamheten	1	1	1	
Vattenförsörjning och vattenförbrukning, fastigheterna	2	1	2	
Material- och teknikval, kontorsverksamheten	3	2	6	
Material- och teknikval, fastigheterna	4	2	8	
Kontorsavfall	3	2	6	
Avfall från drift/underhåll	2	2	4	
Avfall från rivning och nybyggnation	4	2	8	
Kemikalieanvändning, kontorsverksamheten	1	1	1	
Kemikalieanvändning, fastigheterna	2	1	2	
Nybyggnation, renovering eller flytt av kontor	4	2	8	
Brand, kontorsverksamheten	4	1	4	
Brand, mark/skog på fastigheterna	2	2	4	
Översvämning, kontorsverksamheten	2	1	2	
Översvämning, fastigheterna	2	2	4	
Inköp, kontorsverksamheten	3	2	6	
Inköp, fastigheterna	3	2	6	
Inköp, IT	3	2	6	

Exempel på miljöaspekter (aktiviteter), indirekt miljöpåverkan

Initial genomgång:

- Ta fram föreskrifter
- Besvara remisser
- Genomföra utredningar
- Genomföra regeringsuppdrag
- Utbilda
- Ge stöd och bidrag
- Utöva tillsyn och prövning

Värderingsmodell

- **Miljöfarlighet; tex förnybar eller inte, giftighet**
- **Kvantitet**
- **Rådighet**
- **Intressenter / Omvärldsbevakning**
- **Efterlevnad av författningar och andra krav**
- **Risker och möjligheter**

Betydande miljöpåverkan

Väg samman värderingskriterierna utifrån vald modell

Exempel på modeller:

- **Miljöfarlighet * kvantitet = miljöpåverkan**
- (Miljöfarlighet * kvantitet * risker) + efterlevnad av bindande krav + intressenter = miljöpåverkan
- Risk/möjlighet för miljöpåverkan + omfattning = miljöpåverkan

Väl lämplig gräns för betydande miljöpåverkan

Intressentanalys och omvärldsbevakning

Intressenter

- FN och EU
- Regeringen/RK, riksdagen, andra myndigheter
- Högsta ledningen, ledningen,
- Handläggare/utredare/projektledare/utbildare

Omvärldsbevakning

- Politiska beslut om särskilda satsningar på miljöområdet
- Regeringsuppdrag
- Förändringar i budget
- Ny lagstiftning

Livscykelperspektiv

- Vid hantering av produkter tillämpas ett livscykelperspektiv för hela leverantörskedjan
- Var uppstår utsläppen?
 - Byggandet av fabriken
 - Produktion av varan/tjänsten
 - Användning av varan/tjänsten
- Kan vi välja annorlunda? Var i så fall?

Risker och möjligheter

Kartläggning tillsammans med

- de som är ansvariga för aktiviteter med miljöpåverkan
- de som arbetar med myndighetens riskarbete

Identifiera risker med att

- författningar och andra krav inte följs och
- risken för att de interna miljömålen inte nås

Handlingsplan för betydande miljöpåverkan

- **Besluta om mål, åtgärder och resurser** i den ordinarie verksamhetsplaneringen.
- **Besluta om vilken** statistik som ska tas in och kommuniceras.
- **Följa upp regelbundet** för att kunna vidta åtgärder som är effektiva och bidrar till målen.
- **Åtminstone en gång** per år på ledningens genomgång ska måluppfyllelsen presenteras.

Exempel 2

Hur en myndighet tagit fram sin miljöutredning, se separat pdf.

Försäkringskassan
Maria Hermansson och
Ann Rämme Strömberg

Vad är på gång

- ❑ Nästa workshop – inbjudan kommer skickas ut

12 november kl 9-11 Workshop II Mål och åtgärder, handlingsplan

Lägesrapport Miljöledning i staten kommer ut **november/december**

Vi söker goda exempel att sprida och konferenser/workshop/webbinarier som är av intresse för målgruppen.

Mejla lotta.lagerberg@naturvardsverket.se ditt bidrag senast 19 november.

- ❑ Informationsmöte inför rapporteringen av miljöledning i staten 2025.

11 december kl 10-11.30 – inbjudan kommer skickas ut

16 december kl 10-11.30 – inbjudan kommer skicka ut

- ❑ Frågestunder inför rapportering i **januari o februari** är planerade, mer information och datum kommer

NATUR
VÅRDS
VERKET

